

LIBRIS

We know
books

LYNNE KELLY

Cântec *pentru* o balenă

Traducere din limba engleză
de Diana Geacă

 Booklet
fiction | 2023

Până vara trecută, crezusem că singurul lucru pe care îl aveau în comun cu balena aceea de pe plajă era numele.

Am mai rămas cu bunicul acolo, după ce am adunat scoici și bucăți de lemn de pe mal și flori sălbatice de pe dune. Scoicile și lemnul erau pentru bunica, iar florile pentru balenă. Bunicul m-a întrebat cum era la școală, iar eu i-am spus că la fel, adică nu bine. Mergeam la școala aia de doi ani și încă mă simțeam ca eleva cea nouă.

Bunicul a bătut cu palma pe nisip, lângă el.

— *Știi că probabil era și ea surdă?* mi-a spus el prin semne.

Nu trebuia să-l întreb la cine se referea. Balena era îngropată acolo de unsprezece ani, iar părinții îmi spusese de multe ori ce se întâmplase în ziua aia.

Am clătinat din cap. Nu știam asta și nu înțelegeam de ce schimba bunicul subiectul. Poate că nu știa ce altceva să-mi mai spună despre școală.

Balena eșuase chiar în ziua în care mă născusem eu. Când a fost zărită în apa puțin adâncă a golfului, unii oameni au rămas pe mal și au urmărit-o apropiindu-se. Bunica a intrat în apa rece, de februarie, și a încercat să o împingă departe de țărm, de parcă putea să facă un animal de patruzeci de tone să se răzgândească și să-și aleagă o altă direcție. A fost chiar periculos ce a făcut. Chiar dacă balena era slăbită în momentul ăla, o smucitură zdravănă

din coadă sau din înotătoare ar fi putut să o doboare pe bunica. Nu știam ce aș fi făcut eu; dacă aș fi sărit în apă la fel ca ea sau dacă pur și simplu aș fi rămas pe loc.

— *Nu s-a născut surdă ca noi*, a continuat bunicul. *Cercetătorii care au studiat-o au spus că pur și simplu a surzit. Poate că înotase în preajma unei explozii de pe o platformă petrolieră sau a unui test cu bombă.*

Când îmi spunea bunicul o poveste, vedeam totul desfășurându-se limpede, de parcă se întâmpla chiar în fața ochilor mei. Măinile lui, făcând semne, îmi arătau balena în oceanul care amuțise dintr-odată, înotând de colo-colo, încercând să-și recapete auzul. Poate că de aceea ajunsese pe plaja noastră din Golful Mexic, în loc să fie în adâncul oceanului, unde îi era locul. Balenele Sei nu înoată atât de aproape de mal. Numai ea o făcuse, în ziua aia.

— *Balenele nu-și pot găsi calea într-o lume lipsită de sunete*, a adăugat bunicul. *Oceanul e întunecat și acoperă o mare parte din Pământ, iar balenele locuiesc peste tot în el. Sunetele le ghidează, comunică unele cu altele de la un ocean la altul.*

Odată ce zgomotele cunoscute ale oceanului dispăruseră, balena s-a rătăcit în noua ei lume mută. Un grup de salvatori a venit pe plajă și a încercat să o salveze. I-au pus numele Iris. Bunica i-a rugat pe părinții mei să-mi pună și mie numele ăsta, pentru că venisem pe lume chiar atunci când balena pleca din ea.

După ceologii marini au aflat despre ea tot ce s-a putut, a fost îngropată chiar acolo, pe plajă, împreună cu toate întrebările fără răspuns legate de motivul care o adusese la mal.

Am locuit pe coasta aceea până în vara de la finalul clasei a doua, când familia mea s-a mutat în Houston, pentru că tata primise o nouă slujbă. De atunci, ne întorceam doar o dată sau de două ori, pe timpul verii. Partea bună la noua noastră casă era că

se afla mai aproape de bunicii mei. Îmi plăcea că puteam să petrec mai mult timp cu ei, mai ales că amândoi erau surzi, ca mine. Dar tuturor ne era dor de plajă, iar mie mi-era dor să am în preajmă copii la fel ca mine. În fosta mea școală erau doar câțiva copii surzi, dar pentru mine era suficient. Stăteam împreună la ore și ne aveam unii pe alții.

— *Dar pentru noi e altfel*, mi-a spus bunicul prin semne. *Aici e mai multă lumină și e suficient să avem propriul nostru spațiu micuț ca să ne simțim acasă. Uneori ai nevoie de timp ca să te lămurești. Dar o să reușești. O să-ți găsești drumul.*

Mi-aș fi dorit să-l fi întrebat atunci de cât timp era nevoie.

Ajunsesem la concluzia că singura bucurie din viața doamnei Conn era să mă trimită pe mine în birou. Asta mă făcea, într-un fel, responsabilă pentru fericirea ei, dar am încercat totuși să mă furișez în clasă fără să mă vadă. De data asta întârziaseam doar un minut și aveam un motiv foarte întemeiat.

Mi-a făcut semn spre birou încă dinainte să apuc să iau loc.

Când m-am întors în clasă cu scutirea, doamna Conn i-a spus interpretului meu, domnul Charles:

— Spuneți-i lui Iris să se mute lângă Nina, ca s-o ajute să recupereze ce-am făcut până acum.

Așa făcea de obicei, nu-mi vorbea mie. Domnul Charles îi spusese de multe ori că poate să mi se adreseze direct *mie*, iar el va traduce mesajul, în loc să zică mereu „Spuneți-i lui Iris“.

În plus, nu aveam nevoie de ajutor ca să recuperez și în niciun caz nu aș fi vrut să m-ajute Nina.

— *O să recuperez singură*, i-am spus prin semne.

Când domnul Charles i-a spus asta cu voce tare doamnei Conn, chipul i s-a înrăit și mai tare decât de obicei, ceea ce nu credeam că este posibil. N-a mai spus nimic, doar a îndreptat degetul spre locul de lângă pupitrul Ninei.

Planul i se părea bun doamnei Conn, având în vedere că o considera pe Nina cea mai deșteaptă din clasă, iar Nina credea despre sine că știe să folosească limbajul semnelor. Împrumutase

de la bibliotecă o carte despre asta, ceea ce o făcea expertă. Unii oameni au atâta încredere în ei, încât nimeni nu-și dă seama că sunt complet ignoranți.

Nina mi-a făcut niște semne când mi-am mutat pupitrul în teritoriul ei.

L-am întrebat pe domnul Charles:

— *Tocmai a zis despre ea că e o veveriță uriașă?*

El și-a strâns buzele și s-a uitat în altă parte, spunând în același timp:

— *Cred că a vrut să spună „o parteneră minunată“.*

Așa crezusem și eu, dar una dintre ocupațiile mele preferate era să-l fac pe domnul Charles să râdă.

M-am aplecat spre rândul următor, ca să mă uit în cartea Clarisei Gold. Domnul Charles i-a tradus Clarisei întrebarea mea despre ce trebuia să facem. Nina a încercat să intervină fluturând din mâini, făcând semne inventate. Pentru că o ignoram, s-a apropiat periculos de mult de fața mea. De parcă nu puteam s-o văd. Privirea mi-a rămas ațintită asupra domnului Charles, pentru că el chiar știa ce face. Mâinile Ninei erau ca un roi de muște pe care voiam să le alung, așa că m-am simțit bine când, cu o simplă mișcare a încheieturii, mi-am ridicat palma deschisă, în semn de „Stop“. După ce domnul Charles i-a tradus asta, a adăugat că ar putea fi deranjant ca doi oameni să vorbească prin semne în același timp. De obicei nu intervenea astfel, pentru că voia să mă descurc singură, deci presupun că Nina îl enerva și pe el.

După câteva minute, doamna Conn a venit să o întrebe pe Nina:

— Te descurci să o ajuți pe Iris?

— Da, cred că începe să înțeleagă, i-a răspuns ea.

Începe să înțeleagă. M-am uitat în caietul de lucru ca să nu mă transform într-unul dintre personajele alea din desene animate căruia îi iese fum pe urechi. După ce am scris și ultimul răspuns, am închis caietul și am făcut semnul de „Gata“.

Mă pregăteam să-mi scot telefonul ca să citesc cel mai recent număr din *Antique Radio Magazine*, pe care îl descărcasem în dimineața aceea. Dacă țineam pe pupitru o carte deschisă, puteam să citesc un pic din revistă, ținând telefonul în poală.

În timp ce-mi strecuram mâna în ghiozdan, doamna Conn mi-a spus ceva, arătând spre gura ei. Mai avusese gestul ăsta și înainte, de parcă el m-ar fi ajutat ca prin magie să o înțeleg. Într-o seară, la cină, le spusese părinților: „Hei, nu mai sunt surdă. Doamna Conn a arătat spre buze în timp ce-mi vorbea și totul a fost limpede. Nu pot să cred că nu v-ați gândit și voi la asta.“

În prima zi de școală, doamna Conn a încercat să-i imobilizeze mâinile domnului Charles, ca să mă oblighe să-i citesc pe buze în loc să mă uit la semnele făcute de el. Nu am înțeles ce i-a spus domnul Charles, dar ea i-a dat drumul la mâini de parcă atinsese o plită încinsă și nu a mai încercat să facă asta vreodată.

Am ignorat amândoi semnul ei către buze, iar domnul Charles mi-a tradus ce spusese doamna Conn: trebuia să rescriu poezia de la tema de săptămâna trecută. Dar asta nu avea sens. Poezia pe care o predasem era foarte bună.

Când doamna Conn s-a întors cu lucrarea mea, arăta de parcă tocmai mușcase dintr-o murătură în oțet. Era o expresie normală pentru ea, dar în clipa aceea părea că simte și un miros foarte urât în timp ce mușca din murătură.

Cerneala roșie a fost primul lucru pe care l-am observat când doamna Conn mi-a dat lucrarea. Pe margine scria: „Asta nu rimează!“.

Ceea ce nu era adevărat. Poezia era inspirată dintr-un joc de spus povești prin limbajul semnelor, pe care îl jucam eu cu bunicul. Unul dintre noi începea o poveste și apoi, pe rând, adăugam câte ceva la ea, cu ajutorul unui semn. Ideea era ca mâinile noastre să aibă aceeași formă întreaga poveste. De exemplu, dacă începeam cu pumnul strâns, fiecare semn pe care-l făceam pentru tot restul poveștii trebuia să fie făcut cu pumnul. Și continuam tot așa până când unul dintre noi nu mai putea găsi ceva de adăugat fără să încalce regula cu forma mâinii.

Povestea mea preferată începea cu un copac plin de frunze. O frunză a fost luată de o rafală de vânt, apoi a aterizat într-un râu, a plutit pe apă și a ajuns pe mal. Se termina cu o pasăre care plonja să ia frunza ca să o adauge la cuibul ei din alt copac. Spuneam povestea asta cap-coadă cu palmele deschise sub forma cifrei cinci.

Nu arăta la fel pe hârtie. Hârtia e plată, așa că nu puteam să folosesc tot spațiul de deasupra, de dedesubtul și din jurul ei, de care aveam nevoie ca să spun povestea cum se cuvine. Iar cuvintele scrise nu au aceeași formă ca în limbajul semnelor. Dar iată cum arăta când am scris-o:

Frunzele flutură

Se-nvârt, se scutură

Plutind pe apă

Ajungând pe mal

Pasărea-mamă frunza apucă

Și-și face un nou cuib.

Desigur, nu rima așa cum o fac de obicei cuvintele scrise, dar m-am gândit că, atâta vreme cât explicam toate astea, era în regulă să predau tema așa. În capătul de sus al foii scrisesem o

LIBRIS | www.libris.ro | books

notiță despre poezie. Mă întrebam dacă doamna Conn citise și partea aia.

O linie roșie traversa poezia, stricând-o. Mi-am scos și eu pixul roșu și m-am uitat țintă la doamna Conn. Sub observația ei, „Asta nu rimează!“, am scris „Pentru mine, da“.

De la moartea bunicului, mă tot întrebam dacă mă mai putea vedea, dacă era în vreun fel cu mine. În clipa aceea, mi-am dorit mai mult decât orice pe lume să nu fie în preajma mea. Nu voiam să vadă ce făcuse doamna Conn poveștii noastre. Ce ne făcuse nouă.

Toată lumea s-a întors să se uite la mine când am mototolit hârtia, făcând-o ghem. Nina și-a dus un deget la buze, ca de obicei, de parcă era responsabilitatea ei să-mi aducă aminte că anumite lucruri fac zgomot și că trebuia să mă opresc. Dar nu i-am aruncat hârtia în față. Am aruncat-o în celălalt capăt al sălii de clasă și a aterizat în coșul de gunoi, împreună cu copacul, frunzele, râul, pasărea cu noul ei cuib, toate distruse de o linie roșie.

3

Deși electronica ține de știință, ora de științe era singura în care nu citeam pe ascuns despre asta. De obicei, eram atentă la ce se întâmpla, pentru că îmi plăceau științele, după cum îmi plăcea și de profesoara mea, Sofia Alamilla. Îmi plăcea chiar și felul în care i se unduia numele în mâinile mele atunci când îl spuneam prin semne.

Doamna Alamilla a scris pe tablă literele *Hz*.

— Vă amintiți care e semnificația lor? ne-a întrebat ea.

Câteva mâini s-au ridicat, iar doamna Alamilla m-a ales pe mine. Am exprimat prin semne *h-e-r-t-z*, iar domnul Charles a spus cu voce tare *hertz*, pentru ea și pentru restul clasei.

— Așa este, a spus doamna Alamilla. Și ce măsoară?

— *Frecvența sunetului.*

Mă întrebam de ce vrea doamna Alamilla să recapitulăm frecvențele. Dăduserăm test din ele cu câteva luni în urmă.

— Am găsit ceva care se leagă foarte frumos de ce vom studia acum, a spus ea, de parcă mă auzise. E vorba despre o balenă specială și o să înțelegeți de ce frecvența cântecului ei este importantă.

Doamna Alamilla a apăsat pe niște taste de la computerul de pe catedră și în ochelarii ei s-a reflectat videoclipul care a început să se deruleze. Pe ecranul de proiecție din fața clasei se vedea un mare pătrat albastru cu „Lipsă semnal“ într-un colț.

M-am îndreptat spre catedra doamnei Alamilla înainte să-mi transmită prin semne „Te rog, ajută-mă“. După ce am repornit

videoclipul și l-am pus pe pauză, am conectat computerul la proiector, apoi am apăsat pe CC din josul ecranului, ca să pornesc subtitrarea complexă.

Videoclipul a început cu o balenă înotând prin ocean. Datorită subtitrării complexe, puteam să citesc cuvintele de pe ecran, în loc să mă uit la mâinile domnului Charles. Marele corp albastru-cenușiu al balenei umplea ecranul, iar coada i se unduia în sus și-n jos.

Naratorul din videoclip vorbea despre o balenă numită Albastru 55, care înota de una singură și nu într-un grup, precum majoritatea balenelor. După câte se știa, făcuse asta dintotdeauna; nu avea prieteni sau familie cu care să înoate și să vorbească. Era o balenă cu fanoane – genul care mănâncă plancton și pești mici, nu dintr-aceea cu dinți, care se hrănește cu caracatițe și foci. Dar era un hibrid. Mama ei era o balenă albastră, iar tatăl ei, o balenă cu înotătoare.

„Problema este vocea unică a lui Albastru 55“, ne-a informat naratorul. „Cele mai multe balene strigă cu o frecvență de 35 de hertzi sau mai puțin, pe când sunetele scoase de această balenă singuratică ajung la 55 de hertzi.“

Doar cu 20 de hertzi mai mult, dar era o mare diferență. Vorbea o limbă pe care numai ea o cunoștea.

„În plus, cântecul ei are o structură unică. Chiar dacă celelalte balene ar putea-o auzi, nu ar înțelege ce spune. Cel mai probabil, Albastru 55 nu a putut comunica nici măcar cu părinții ei.“

Stomacul mi s-a făcut ghem. Voiam să văd o altă balenă pe ecran, înotând pe lângă Albastru 55 sau măcar uitându-se la ea.

„Strigătele ciudate ale lui Albastru 55 au fost detectate pentru prima oară de un sonar naval, spre sfârșitul anilor '80. Biologii marini și-au dat seama ce anume producea sunetele și de ce balena era singură în ocean.“

Abia când cuvintele de pe ecran au devenit tulburi mi-am dat seama că-mi curgeau lacrimile. Domnul Charles mi-a dat un șervețel din buzunar. Probabil că-mi trăsesem nasul sau cam așa ceva.

— *De la alergie*, i-am spus prin semne fără să-mi desprind privirea de ecran.

Naratorul a continuat, spunând că cercetătorii dintr-o rezervație marină încercaseră, cu un an în urmă, să-i pună un dispozitiv de urmărire lui Albastru 55, ca să-i afle traseul de migrație, care era ciudat și diferit de al celorlalte balene. Au luat o mostră din pielea ei pentru teste. Astfel au aflat că părinții ei erau din specii diferite. Dar când să-i atașeze dispozitivul de urmărire, s-a scufundat și s-a îndepărtat înotând. Timp de douăzeci de minute, nu avea nevoie să iasă la suprafață ca să respire. Fără un dispozitiv, singurul mod de a afla pe unde înota erau microfoanele subacvatice care îi înregistrau cântecul.

Nu-mi aminteam să mă fi ridicat în picioare, dar când videoclipul s-a terminat, iar doamna Alamilla a început să vorbească, a trebuit să-mi cobor privirea ca să-l văd pe domnul Charles. Toți ochii erau ațintiți asupra mea când m-am așezat înapoi pe scaun. Manualul meu era pe podea – probabil că-l dădusem jos de pe pupitru când mă ridicasem. L-am lăsat acolo, la picioarele mele.

— Vă puteți imagina? ne-a întrebat doamna Alamilla. Să înoți vreme de atâția ani fără să poți vorbi cu nimeni?

Da.

A mai spus ceva despre frecvențe, dar nu mai eram atentă. Mă uitam prin domnul Charles, de parcă încă mai vedeam balena aceea pe ecran.

Albastru 55 nu avea un grup de prieteni sau o familie care să-i vorbească limba. Dar continua să cânte. Striga și tot striga, dar nimeni n-o auzea.